

ZNANSTVENI SKUP O PEDESETLETNICI ČASOPISA KAJ

(Obilježena 50. obljetnica časopisa za književnost, umjetnost, kulturu "Kaj" i 45-godišnje djelovanje kulturno-znanstvene udruge "Kajkavsko spravišće" - DHK, 27. studenoga 2018.)

Tomislav Šovagović, Zagreb

Svečano obilježavanje dvostrukih obljetnica Kajkavskoga spravišća, društva za širenje i unapređivanje znanosti i umjetnosti iz Zagreba: - 50. obljetnice časopisa za književnost, umjetnost, kulturu Kaj i 45-godišnjeg djelovanja te kulturno-znanstvene udruge, Kajeve nakladnika - održano je u utorak 27. studenoga 2018. u dvorani Društva hrvatskih književnika u Zagrebu. Pokrovitelji znanstvenoga skupa "Kaj - pedesetletnica (pola stoljeća časopisa 'Kaj' u hrvatskoj znanosti i kulturi") bili su dr. sc. Ana Lederer, pročelnica Gradskog ureda za kulturu Grada Zagreba, te Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. Posebnim odjekom u sudionika i publikuma prihvaćeno je pozdravno slovo izaslanice Ministarstva kulture RH - više stručne savjetnice **Marije Rubić** - koja je okvalificirala časopis Kaj kao "jedan od dražih i vrijednih projekata" koje Ministarstvo podupire dugi niz godina, ostvarujući, zajedno s Kajkavskim spravišćem, dobru komunikaciju i suradnju, a koji se "od samog početka nametnuo kao prava riznica onog najvrednijeg, istinskog i trajnog" vrela "književne, kajkavske tradicije". Obljetnički program sufinancirao je Grad Zagreb.

U nazočnosti pedesetak zaljubljenika u kajkavsku književnost i poštovatelja dvostrukih slavljenika voditelji trosatnoga skupa u DHK-u bili su **dopredsjednik Kajkavskoga spravišća dr. sc. Ivo Kalinski**, glavna urednica časopisa Kaj dr. sc. Božica Pažur i voditeljica Galerije "Kaj" Marija Rošćić Paro, prof. Događaj je nakon pozdravnih riječi organizatora započeo interpretacijom proslova Miroslava Krleže iz prvoga broja Kaja u siječnju 1968. godine ("Lamentacije o našim književnim prilikama u stilu Tomaša Mikloušića, plebanuša stenjevečkog"), u izvedbi, kao i svi ostali ulomci, glumca **Dubravka Sidora**. Probranim repertoarom, u završnici programa, glazbeno se predstavila glasovita kantautorica **Dunja Knebl**.

Usljedilo je dvanaest predavanja o doprinosu i kulturnom značenju časopisa *Kaj* u polustoljetnoj povijesti, od kojih su prve 23 godine provedene u bivšoj državi, a 27 u vremenu hrvatske samostalnosti. Svi predavači unisono su istaknuli neprocjenjiv doprinos slavjenika vrjednovanju i očuvanju hrvatske kulturne baštine (s naglaskom na kajkavsku književnost), organiziranjem niza događaja (Tribina, Dani Franje Horvata Kiša u Loboru, *Kaj* & ča: prožimanja i perspektive, Jezičnica kajkaviana i dr.) i neumornim izdavačkim pregalaštvom kao dokumentiranim znakom nacionalnoga identiteta. Od 1968. do danas objavljeno je 355 brojeva *Kaja* u 242 sveska. Glavni i odgovorni urednici prije dr. Pažur bili su mu Stjepan Draganić, dr. sc. Ivo Kalinski i mr. sc. Ernest Fišer.

***

Glavna urednica dr. sc. **Božica Pažur** izlagala je o književnom i kulturološkom nasljeđu **Stjepana Draganića**, pokretača časopisa *Kaj* i *Kajkavskoga spravišća*. Navela je da su književna povijest i suvremenici neporecivo složni u ocjeni: osnutak *Kaja*, časopisa za književnost, umjetnost, kulturu – isprva „časopisa za kulturu i prosvjetu“ – u siječnju 1968. godine, životno je djelo tog književnika, filmskog scenarista i redatelja dokumentarnih filmova (Zlatar, 19. kolovoza 1923. – Zagreb, 2. siječnja 1983.). Dr. Pažur istaknula je kako je u tom osobnom i povijesnom stvaralačkom pothvatu – koji je, prije svega, nastavak prekinutog slijeda bogate kajkavske književnopovijesne tradicije, ali i ostvarenje Krležine želje, te nasušna kulturna potreba – Stjepan Draganić sazeo svoj životni, umjetnički i radni koncept. Uz obljetnice časopisa *Kaj* i njegova nakladnika *Kajkavskoga spravišća*, istodobno su navezane i 95. obljetnica Draganićeva rođenja i 35. od smrti.

“Izabравši identitetske kulturne sastavnice kao temeljni *Kajev* program – prije svega, s polazištem u jeziku, materinskom kajkavskom i svim onim iz čega je taj jezik potekao – u prilog dostojanstvu umjetničke i zavičajne kajkavske riječi i dostojanstvu svih kajkavskih krajeva (koji su prvi put dobili ‘knjigu o sebi’) – Draganić je predvidio današnje doba. Znao je okupiti suradnike – strukovne sljedbenike i tvorce najviše ideje, kreativce koji trajno unapređuju hrvatsku kulturu”, navela je dr. Pažur, podsjetivši da je Draganić osnivač KUD-a “Ksaver Šandor Gjalski” (1973.), koje 1974. prerasta u *Kajkavsko spravišće*, društvo za širenje i unapređivanje znanosti i umjetnosti. Ukazala je i na druge Draganićeve napredne zamisli: u srpnju 1981., jedini u nas, *Salon časopisa* - okupivši svu kulturnu i književnu hrvatsku periodiku; *Malo Kaj kazališće* pripremvši repertoar kajkavskih dramskih tekstova. Draganić je petnaest punih godina uređivao *Kaj*, sve do svoje smrti, za njegova urednikovanja objavljeno je 147 brojeva u 112 svezaka, i za dobro postavljen Draganićev temelj mogao se bezrezervno i sustavno dalje nadograđivati. Zbog predanosti iznimnom uređivačkom pothvatu, zasjenjen je Draganićev pjesnički opus, pjesnički, dramski i prozni, i to dvije zbirke kajkavske

lirike (*Terni i cvetje*, 1957., *Popjevka govorenja*, 1966.), knjigu drama (*Prebudil se Kerempuh*, 1966.) i tri knjige kajkavske proze (*Ču-ču Štjef*, 1970. – pripovijetke; *Selski pes denes*, 1975. – satirični zapisi; *Gabrek eksces*, 1979. – pripovijetka).

“Taj književni, isključivo kajkavski opus izrazito ‘programatskoga’ karaktera, svojevrsni je oblik predradnje, s provodnim motivom ‘Popjevke govorenja’, kako glasi naslov središnje mu poeme, s programom za dramu i prozu, poanta Draganićevu povijesnom ostvarenju – časopisu *Kaj*”, zaključila je dr. Pažur.

O *Martjanskoj pjesmarici (Starijoj)* u časopisu *Kaj* izlagao je mr. sc. **Ivan Zvonar**, podsjetivši da je ta 34rukopisna poetska zbirka, danas poznata kao *Prekmurska* ili, točnije, *Martjanska pjesmarica I (Starija)* najvažniji izvor podataka o starijoj kajkavskoj pjesničkoj riječi te stvarni početak povijesti kajkavske duhovne i svjetovne poezije. Naznačio je da se prvi na taj rukopis osvrnuo tridesetih godina dvadesetog stoljeća Franjo Fancev, ali tek u naznakama. Ipak se i iz tih naznaka saznaje da zbirka sadržava kajkavsku duhovnu poeziju šesnaestog stoljeća, da je prvi kajkavski pjesnik bio Andrija Šajtić i da je jedna njegova pjesma datirana godinom 1534. godine, dodao je mr. Zvonar. “Svi su kasniji hrvatski književni povjesničari jednostavno preuzimali te podatke, a da nitko nije posegao za rukopisom. To će učiniti tek Olga Šojat, najprije sumarno u časopisu *Forum*, a potom, mnogo opširnije, u časopisu *Kaj*, kojega je broj 9 – 10 iz 1975. cijeli posvećen starijoj kajkavskoj književnosti. Ona prva donosi precizan opis pjesmarice, a zatim, u svojoj transkripciji, dvije duhovne i osam svjetovnih pjesama, među kojima je i u stihove pretočena kronika o sigetskoj tragediji”, naveo je predavač, iznijevši da je na tekst Olge Šojat reagirao privatnim pismom slovenski književni povjesničar i etnolog Vilko Novak zamjerajući autorici na nekim pogreškama u transkripciji i krivo protumačenim riječima. Kasnije je u časopisu *Kaj* (br. III. – V., 1988.) Vilko objavio opširnu raspravu pod naslovom *Prekmurska Martjanska pesmarica I*. trudeći se dokazati kako zbirka, zbog određenog broja prekmurskih izraza, ne pripada hrvatskoj, nego slovenskoj književnosti. Hrvatskih reakcija nije bilo do samoga Zvonarovoga teksta u *Kaju* (br. 1-2, 2007.), koji će preciznom lingvostilističkom analizom Šajtićeve pjesme *Cantio De Matrimonio (Pjesma o braku)* nepobitno dokazati hrvatski značaj i tog teksta i cijele zbirke. Zaključeno je da je časopis *Kaj* ostao jedina publikacija u kojoj se ozbiljnije pisalo i raspravljalo o tom iznimnom književno-povijesnom dokumentu.

Tekstove pisaca starije hrvatskokajkavske književnosti u časopisu *Kaj* tematizirao je mr. **Željko Vegh**, navodeći da o pozornosti i mjeri u kojoj je uredništvo časopisa cijenilo stare kajkavske pisce svjedoči bibliografija Aleksandre Kulari „Bibliografski pregled priloga iz starije kajkavske književnosti objavljenih u časopisu

pisu 'Kaj' 1968-1978." "Ta bibliografija, sačinjena povodom prvih deset godina izlaza časopisa, sadrži 101 bibliografsku jedinicu. U prvom je broju Olga Šojat, jedna od ključnih suradnica časopisa *Kaj*, objavila rad 'Ignac Kristijanović i Danica zagrebečka', u kojemu je ponuđen i 'Izbor iz Danice zagrebečke'. I mnogi drugi prilozi o staroj hrvatskokajkavskoj književnosti u časopisu sadrže izbore tekstova iz djela starih hrvatskokajkavskih književnika: Štefana Zagrepca (pravim imenom Matije Markovića), Antuna Vramca, Ivana Pergošića, Jurja Habelića, Mihalja Šimunića, Mihalja Šiloboda, Hilariona Gašparotija, Jurja Muliha, Ivana Belostenca, Petra Berkea i svih drugih značajnih pisaca stare hrvatskokajkavske književnosti. Autori koji su priređivali tekstove starih pisaca za objavljivanje u časopisu *Kaj*: Olga Šojat, Valentin Putanec, Antun Šojat, Jaroslav Šidak, Josip Vončina, Alojz Jembrih i drugi značajna su imena hrvatske znanosti i filologije", naveo je mr. Vegh. Razmatrao je i na koji su način priređivači tekstova starih kajkavskih pisca popratili tekstove starih pisaca, koje su ulomke iz tekstova starih pisaca birali za objavljivanje, te u kojim su se razdobljima postojanja časopisa prilozi s izborima tekstova iz djela starih hrvatskokajkavskih pisaca češće objavljivali.

U svom eseju "Zavičaji, naše male Atlantide", čiji je naslov posuđen od glasovitoga novinara Veselka Tenžere iznijela je **Božica Jelušić** svu pjesničku ljepotu svojega izričaja. "Metaforički, zavičaj u ruralnim regijama doživljen je kao 'potonuli svijet', kojega pjesnici oživljavaju svojim stihovima. Pri tom se odabrani autori (Pavić, Golub, Dolenc-Dravski, Petrović, Horvat, Brkan) opserviraju kao 'čuvari jezika', njegovatelji tradicijskog 'gartlica' i glasovi koji pomažu rekonstrukciji 'Atlantide' potonule u zaborav. Njihovi pjesnički opusi *pars pro toto* svjedoče o dimenzijama i ljepoti nekadašnje duhovne, jezične i materijalne cjeline naših zavičaja", stoji u sažetku njezinoga eseja.

Poetiku modernoga kajkavskoga pjesništva predstavio je dr. sc. **Ivo Kalinski**, navodeći da je istinska njegova revitalizacija započela upravo pojavom časopisa *Kaj* 1968. godine. Naveo je niz pjesnika promoviranih kroz *Kaj*, od Ivana Kutnjaka, Božice Pažur, Biserke Marečić, Zdenke Maltar i Valentine Šinjori, navodeći da su svi oni visokoobrazovani intelektualci, bilingvi, pa i polilingvi, uz činjenicu da im je kajkavski prvi, a standardni drugi, naučeni jezik. U svom antologijskom izboru izdvojio je i pjesnička imena Božice Jelušić, Stanislava Petrovića, Ernesta Fišera, Zlatka Crneca, Denisa Peričića, Jagode Zamode, Tomislava Ribića i Emilije Kovač, zaključivši da suvremeno kajkavsko pjesništvo, poetika kajkaviana, jednako kao i poetika chakaviana, najboljim svojim ostvarenjima jest neprijeporna vršna dionica nacionalne, hrvatske kulture.

Varaždinski književni kontekst (“Književni sjeverozapad”) u časopisu *Kaj* u fokusu dr. sc. Jože Skoka predstavio je mr. sc. **Denis Peričić**. Naglasio je da Varaždin, jedno od najvažnijih prirodnih i (književno)povijesnih izvorišta kajkavskoga (književnog) jezika, svakako je i područje koje se sve češće objedinjava terminom “hrvatski sjeverozapad”, jer su s tim gradom, osim domicilnih, povezani i mnogi autori iz Zagorja, Međimurja i Podravine.

“Upravo je taj književni kontekst bio jedna od bitnih tema velikoga i mnogostranoga književnoznanstvenog djelovanja prof. dr. sc. Jože Skoka, posvjedočena u njegovoj monumentalnoj ‘Varaždinskoj trilogiji’ i srodnim knjigama, a usporedo i u redovnim brojevima te posebnim izdanjima (antologijama) časopisa *Kaj*, kojemu je dugi niz godina bio jedan od urednika, a nerijetko i ključni kontributor”. Dotaknuo se sveobuhvatnoga Skokovoga proučavanja varaždinskoga književnoga konteksta: usmenoga kajkavskog pjesništva tog prostora, starih kajkavskih pisaca (od Vramca do Lovrenčića) te moderne (u prvom redu Krležine) i postmoderne kajkavske (i ne samo kajkavske) književnosti, kao i drugih stručnjaka koji su se bavili ma kojom od navedenih podtema, ali i književnošću ili jezikoslovljem u bilo kojem pogledu. Osim neprijeporne znanstvene akribije, istaknuo je mr. Peričić i osobni pristup velikana dr. Skoka zavičajnome mu kontekstu, izražen u autobiografskim zapisima.

“Recept kao središte naracije – kaj je skuhal Boris Szüts” bio je naslov predavanja dr. sc. **Borisa Becka**. Iznio je životnu kronologiju autora knjige *Drvinjski štikleci. Tak je kuhala baka Agneza. Drvinje, 1939. – 1945.*, nastale na temelju feljtona objavljenih u časopisu *Kaj* 2000-2001, koji su prošireni objavljeni kao knjiga 2008. te 2013. u dopunjenom izdanju. “Riječ je o autobiografskim zapisima o autorovu odrastanju na zagrebačkoj periferiji zgusnutima u jednu kalendarSKU godinu, a simbolična je os eponimna autorova baka Agneza koja se skrbi za kuhanje. Blagovanje je fokus obiteljskog života te se iz opisa objeda može vidjeti tko je bliže središtu, tko dalje od njega, a tko je na rubu, čime se očituje hijerarhija obiteljskih, rodbinskih i susjedskih i prijateljskih odnosa. Obroci su, daka-ko, materijalne prirode, ali oni govore i o kulturnom sadržaju – uklopljenosti u običaje, vjerske i državne blagdane – a bitna je i književna nadgradnja jer autor svoje reminiscencije obilno ilustrira literarnim referencama”, naglasio je dr. sc. Beck. Zaključio je da Szütsovi recepti odražavaju materijalne mogućnosti obitelji, ali kako su idealizirani, govore više o željama nego o ostvarajima mogućima u ratnoj oskudici, te je kroz prizmu hrane Szüts na originalan način dokumentirao obiteljsku, ali i društvenu povijest.

Dr. sc. **Emilija Kovač** govorila je o *kajovkama* i *kajovcima* statistički, na tragu

promišljanja teme ženskoga pisma (ženskoga potpisa), analizirajući (u predočenom dokumentacijskom materijalu /tablicama) strukturu suradnika koji su tijekom vremena „profilirali časopis *Kaj*, s obzirom na njihovu temeljnu biografsku/biološku određenost (spol)”.

Iako opravdano odsutan zbog novoga zaposlenja, dr. sc. **Mario Kolar** priredio je predavanje o eksplicitnim i implicitnim manifestima časopisa *Kaj*. “Iako je iz naslova časopisa *Kaj* jasno da temelj njegova interesa čini sve ono što je povezano s kajkavštinom (od samog jezika preko književnosti do znamenitosti i stvaratelja kajkavskih krajeva), iz njegove sada već polustoljetne časopisne prakse, ali i ponekih manifestnih iskaza njegovih urednika i uredništava, vidljivo je kako poneka područja tako široko obuhvaćenog područja ipak imaju prednost pred drugima”, navedeno je u sažetku. Dr. Kolar je rekonstruirao kako je časopis bio zamišljen s jedne strane, provjeravajući i provođenje zamisli u pedesetogodišnjoj praksi.

O grananju kajkavskoga narječja nakon 40 godina govorio je dr. sc. **Mijo Lončarić**, unijevši malu novinu u terminologiju i vezu s važnom podjelom kajkavštine Stjepana Ivšića, koji nije uzeo u obzir goranske kajkavske govore, dočim je ostale podijelio u četiri skupine. “Ivšićeva prva, ‘konzervativna grupa’ – ‘zagorsko-međimurska’, najbolje čuva staru akcentuaciju s metatonijskim cirkumfleksom, osim međimurskoga dijalekta. Po akcentu u nju je svrstao i plješivičkoprigorske govore, koji su po vokalizmu posve različiti od drugih govora iz te skupine. Govori u Turopolju i Posavini njemu su III. ‘revolucionarna grupa’ – ‘turopoljsko-posavska’, u kojoj se metatonijski cirkumfleks pomiče ‘regresivno’, prema početku riječi”, naglasio je dr. Lončarić. Najveće promjene ima Ivšićeva četvrta, “revolucionarna”, “križevačko-podravska” grupa, “od kojih je najvažnija metatonija, promjena modulacije tona, cirkumfleksa (uključujući stari) i novoga praslavenskoga akuta, dugoga uzlaznoga naglaska (Ivšićev znak ~), koji je dolazio u primjerima kao *sūša, mlātim*”. Pojedine primjere dr. sc. Lončarić nazvao je unakrsnom, križnom metatonijom, sličnom dijelu litavskoga jezika. U tu je skupinu uvrstio i podravske govore s ograničenjem naglaska na zadnja dva sloga riječi, koji joj ne mogu pripadati, jer su nešto posve drukčije. Gorskokotarski, goranski govori, sa plješivičkoprigorskim i ozaljskim govorima bili bi četvrto kajkavsko podnarječje, zaključio je predavač u sažetku.

Akademik **Mladen Obad Šćitaroci** i prof. dr. sc. **Bojana Bojanić Obad Šćitaroci** priredili su predavanje o dvorcima u časopisu *Kaj* u pet desetljeća, od romantičnoga pogleda na dvorce i njihove vlasnike do propadanja i zanemariivanja. Podsjetili su da je sjeverozapadno (kajkavsko) područje Hrvatske prostor s najvećom koncentracijom dvoraca i kurija na tlu Hrvatske. Dvorci se tu grade kroz stoljeća - od početka 17. do početka 20. stoljeća. „Stoljećima su dvorci

bili žarišta kulturnog, gospodarskog i društvenog života s osobitim doprinosom hrvatskoj graditeljskoj i perivojnoj kulturi, ladanjskoj tradiciji feudalne kulture i hrvatskom identitetu. Dvorci nisu bili samo zgrade za stanovanje, već dvorski sklop čine dvorac, gospodarske zgrade, perivoj, kuhinjski vrt/ovi, voćnjaci, gajevi, poljodjelske površine i šume”, naveli su autori, a u analizi tekstova pokazali da je 22 autora objavilo šezdesetak tekstova o dvorcima. Najviše članaka je vezano uz Trakošćan (8), po tri članka su posvećeni dvorcima Novi Dvori Jelačićevi/zaprešićki, Velikom Taboru i Začretju; a po dva članka dvorcima Čakovec Stari grad, Ludbreg i Velika Horvatska. Po jedan članak posvećen je dvorcima: Bajnski Dvori, Bela II., Gornja Rijeka, Jastrebarsko, Klenovnik, Kurilovec (drveni dvor), Miljana, Mirkovec, Novi Dvori klanječki, Ozalj - Stari grad, Poznanovec, Selnica-Belec i Stubički Golubovec, naveli su autori predavanja. “Dvorci u tekstovima su najčešće interpretirani kulturno-povijesno i romantično kao sjećanje na minulo doba kada su bili važni gospodarski, kulturni i društveni čimbenici ondašnjeg života. Rijetko se spominje njihovo aktualno stanje, koje tada (1970-ih i 1980-ih godina) nije još bilo dramatično kao što je to danas. Stoga će se u tekstu ukazati na današnje tragično stanje većine dvoraca u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, o mogućnostima i načelima revitalizacije i unaprjeđenja, o suvremenom korištenju dvoraca, o potrebi njihova stvarnog očuvanja a ne samo administrativnoj zaštiti”, istaknuto je. “Romantične priče o dvorcima su rado slušane i čitane, ali ne možemo ostati na pričama, tugovati nad tragičnom sudbinom dvoraca i njihovih vlasnika. Hrvatski dvorci zaslužuju novi život i suvremeno korištenje. Jedino na taj način ćemo makar dijelom nadoknaditi trajni gubitak nastao prekidom kontinuiteta života u hrvatskim dvorcima i prekidom kontinuiteta života plemićkih obitelji koje su podigle dvorce, živjele u njima i razvijale gospodarske aktivnosti koje su omogućile opstanak dvoraca. Istodobno s njihovim zanemarivanjem, zapuštanjem i degradacijom krenula je državna zaštita dvoraca kao kulturnih dobara. U većini slučajeva zaštitu nije pratila obnova i stvarna revitalizacija. Ostaje to zadatak za sljedećih pet desetljeća”, zaključili su akademik Obad Šćitaroci i dr. Bojanić Obad Šćitaroci.

Posljednje predavanje bilo je ono prof. **Marije Roščić Paro** posvećeno izložbenoj djelatnosti Kajkavskoga spravišča/Galerije *Kaj* uz koje je precizno navela i 34 autora koja su izlagala kroz povijest. Likovnost je od samog početka izlaza časopisa *Kaj* i djelovanja Kajkavskoga Spravišča zauzimala vrlo istaknuto mjesto. Likovni umjetnici svojim su priložima resili naslovnice časopisa koji je prvih godina izlazio u deset svezaka. Suradnja se intenzivirala jer se za svaku naslovnicu nastojao pronaći drugi likovni sadržaj. “Brojni su likovni umjetnici – većina njih u članstvu Likovne sekcije Kajkavskoga spravišča - svojim priloži-

ma doprinijeli rješenjima naslovnica: Antun Augustinčić, Ivica Antolčić, Branko Bahunek, Lujo Bezeredi, Josip Biffel, Kruno Bošnjak, Marijan Detoni, Zorislav Drempetić Hrčić, Franjo Dugina, Josip Falica, Josip Generalić, Katarina Henc, Krsto Hegedušić, Želimir Janeš, Slavko Jagačić, Zlatko Keser, Albert Kinert, Mijo Kovačić, Ivan Lovrenčić, Rudi Labaš, Ivan Lacković Croata, Branko Lovak, Frane Paro, Željko Prstec, Ivan Rabuzin, Josip Restek, Vjekoslav Rukljač, Ivan Sabolić, Miljenko Stančić, A. B. Švaljek, Ljudevit Šestić, Neven Šimić, Ivica Tišljar, Dragutin Trumbetaš, Velimir Trnski, Nino Vranić, Ivan Večenaj i drugi. Godine 2001. prof. Frane Paro redizajnirao je i donio trajno likovno rješenje Kajeve naslovnice, podsjetila je Roščić Paro. Sažela je kako je do pokretanja Likovne sekcije Kajkavskoga spravišća došlo na samom početku djelovanja Društva (1973.) te je 1970-ih i 1980-ih priređeno nekoliko samostalnih i više skupnih / panoramskih izložbi. Zbog brojnosti sudionika, skupne izložbe priređivane su izvan sjedišta Društva (Muzej seljačkih buna u Gornjoj Stubici; ULUPUH, Zagreb...) i tri samostalne u tadašnjem izložbenom prostoru Društva u Ulici Braće Kavurić (akademske slikare Velimira Trnskog, Josipa Falice i Vesne Kajić). Naznačeno je da je 2003. godine započeo sustavni likovni (izložbeni) program Kajkavskoga spravišća pokretanjem Galerije KAJ (pokretači: red. prof. Frane Paro, akad. slikar-grafičar, stručni savjetnik za odabir izložaba i Marija Roščić Paro, voditeljica Galerije). "Pri osnivanju Galerije dvije temeljne ideje bile su glavne vodilje u obnavljanju izložbene djelatnosti: prvo stvoriti renomirani izložbeni prostor u kojem će likovni umjetnici izlagati - po mogućnosti premijerno_svoja djela; drugo, pružiti mogućnost izlaganja i mladim / mlađim umjetnicima koji teško dolaze do galerijskih prostora." Statistički, održano je 38 izložbi - 34 samostalne i 4 skupne - te je izlagalo 74 renomiranih suvremenih hrvatskih likovnih umjetnika i 6 stranih umjetnika.

Znanstveni skup zaključen je prigodnim druženjem sudionika, uz najbolje želje za drugih pola stoljeća slavjenika, u vremenu sve manje naklonjenom knjizi i izdavaštvu.